

ПЕРСПЕКТИВА: НА ОСНОВІ ТРАДИЦІЙ – ДО ІННОВАЦІЙ

Тетяна ФАСОЛЬКО, кандидат педагогічних наук, доцент

Видавничий центр Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка опублікував Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку освіти: теорія, практика, інновації». Видання побачило світ за загальною редакцією кандидата педагогічних наук, доцента кафедри теорії та методики дошкільної і початкової освіти Тетяни Новак. У Збірнику опубліковано тези доповідей вчених, науково-педагогічних працівників, аспірантів, магістрантів, здобувачів вищої освіти Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, Рівненського інституту Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

Збірник розпочинається розділом «Інноваційні процеси і технології в освіті», де поміщена стаття аспіранта нашої академії, викладача Кременецького медучилища імені Арсена Річинського Ірини Борак «Використання ІКТ у процесі вивчення математики майбутніми фельдшерками як предмет педагогічного дослідження», де автор аналізує поняття «інформаційно-комунікаційна технологія навчання» та висвітлює форми і способи їх застосування з метою сформулювати всебічно-розвинену особистість, висококваліфікованого медичного працівника.

Другий розділ Збірника присвячений вивченню «Актуальних питань розвитку дошкільної освіти». Його відкриває стаття магістрантки нашої академії Тетяни Андраш «Формування цілісного світобачення дітей старшого дошкільного віку як педагогічна проблема», де розкриваються шляхи формування цілісного світобачення зростаючої особистості, зокрема, здійснено аналіз наукових досліджень з дослідженого феномену на цій основі, з'ясовано його сутність та зміст. Її колега Марія Головка спрямувала свої аналітичні зусилля на проблему «Підготовка майбутніх вихователів до професійної діяльності (теоретичний аспект)». Дослідниця розкриває особливості професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку, дає аналіз наукових досліджень та розглянуті основні положення питання професійної підготовки фахівців дошкільної освіти. Магістрантка Марія Гоц висвітлює тему «Професійна готовність вихователя закладу дошкільної освіти до інноваційної педагогічної діяльності» й основну увагу зосереджує на змісті та сутності досліджуваного феномену та його значенні в особистісно-професійному становленні майбутніх фахівців. Наголошується, що інноваційна освіта стає домінуючою тенденцією в усьому світі, тому нова модель освіти покликана володіти такою якістю, як інноваційність. Катерина Гречко аналізує «Формування національної свідомості дітей старшого дошкільного віку як предмет педагогічного дослідження». Вона представляє результати аналізу психолого-педагогічної літератури з проблеми формування національної свідомості зростаючої особистості, уточнює зміст і суть поняття «національна свідомість дітей старшого дошкільного віку», визначає структурні компоненти досліджуваного феномену. Кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання нашої академії Світлана Гуральна характеризує процес «Виховання духовності та культури дітей дошкільної та молодшої шкільної освіти». Вона знає важливість проведення мистецьких заходів для формування життєвих морально-етичних, духовних цінностей та загальної культури дошкільнят і молодших школярів, дає огляд практичного посібника «Виховання духовності і культури дітей дошкільної та молодшої шкільної освіти» свого авторства. Магістрантка Анна Глабунг пропонує тему «Формування основ креативності у дітей дошкільного віку за системою Марії Монтессорі». Авторка використовує дані про кількісне співвідношення виникнення креативного мислення дітей звичайних дошкільних навчальних закладів і в дітей, які виховуються у дитячих садках за системою Марії Монтессорі. Світлана Дідич висвітлює принципово важливе для нашого часу питання «Виховання толерантності як базової моральної якості дітей передшкільного віку». Вона характеризує різні підходи до тлумачення терміну «толерантність», розкриває педагогічні принципи та умови її формування у старших дошкільників, а також наголошує, що толерантність у дитини може бути сформована лише толерантними дорослими. Марія Домбровська презентує цікаву і завжди актуальну тему «Народний календар у виховному процесі закладу дошкільної освіти», в якій розкриває пізнавально-виховний потенціал народного календаря, його роль у становленні особистості дитини, висвітлює сучасну точку зору на досліджуване питання. Авторка наголошує, що за сьогоденних умов, коли триває процес розвитку та вдосконалення національної освітньо-виховної системи, нам не обійтися без педагогічного досвіду й педагогічного спадку наших пращурів, важливо проникати в глибинні пласти виховних і освітніх феноменів далекого та близького минулого, використовувати для цього народний календар. У статті «Теоретичні підходи до визначення поняття «інноваційна педагогічна діяльність»» магістрантка Лілія Дудар розглядає теоретичні аспекти розвитку інноваційної теорії та її категоріального апарату, аналізує сучасні підходи до визначення категорії «інноваційна педагогічна діяльність», обґрунтовує сутність інноваційної діяльності у педагогічній теорії та практиці. Увагу Івонни Зінов'євої привернула «Народна гра як засіб фізичного виховання дітей дошкільного віку». У статті проаналізовано процес організації фізичного виховання дітей дошкільного віку із застосуванням рухливих народ-

них ігор; описано руховий режим, як один із різних способів організації фізичного розвитку дошкільників. Інноваційну тему дослідження «Розвиток творчості старших дошкільників засобами технології «Сендплей»» обрала Мар'яна Камінська. У статті звертається особлива увага на необхідність врахування розвивальних можливостей технології «Сендплей». Авторкою окреслюється зміст цієї проблеми, визначаються умови, шляхи забезпечення ефективності використання згаданої технології у роботі з дітьми дошкільного віку. Катерина Карпович характеризує «Педагогічні аспекти взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї», де переконує, що така взаємодія має бути партнерською, і бачить її як засіб підвищення та узгодження виховних впливів на дітей дошкільного віку; розкриває мету і принципи організації такого співробітництва, системи педагогічно-батьківських стосунків. Магістрантка Юлія Куртіш висвітлює «Особливості використання казкотерапії у роботі з дітьми передшкільного віку», говорить про місце казкотерапії у виховному процесі закладу дошкільної освіти, висвітлює її вплив на емоційно-вольову сферу особистості дитини. Дослідниця наголошує, що при використанні казкотерапії, як засобу психолого-педагогічного впливу на емоційно-вольову сферу дітей передшкільного віку, педагогам та батькам у своїй роботі необхідно враховувати вікові та індивідуально-психологічні особливості дошкільників. Івонна Ломакович теж обрала аналогічний напрям досліджень: вона характеризує «Особливості організації розвивального середовища в закладі дошкільної освіти». Вона акцентує на тому, що в закладі дошкільної освіти розвивальне середовище поєднує в собі природне довкілля, світ культури, сенсорно-пізнавальний простір, соціум, ігрове, мовленнєве середовище та середовище особистості дитини – і внаслідок цього виступає основним засобом розвитку особистості дитини та джерелом її знань і досвіду. Продовжується такий напрям дослідження і в аналітичних пошуках Анастасії Мотлюк, яка аналізує «Особливості психологічної готовності дітей до навчання в школі». У статті обґрунтовується актуальність проблеми формування готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у початковій школі; наводяться різні тлумачення означеного поняття; розкриваються компоненти психологічної готовності до навчання. Про «Використання елементів STREAM- технології у сучасному закладі дошкільної освіти» інформує магістрантка Марина Остапчук, яка вказує на необхідність врахування розвивальних можливостей STREAM- технології, окреслює зміст цієї проблеми, визначає умови та шляхи забезпечення ефективності використання згаданої технології у роботі з дітьми дошкільного віку. Наталія Остапчук досліджує «Шляхи духовно-морального виховання дітей дошкільного віку», в процесі цього розкриває сутність духовності, умови, шляхи і методи формування духовно-моральних цінностей у дітей дошкільного віку, а також робить висновок про те, що духовно-моральне виховання в дошкільному віці формує ядро особистості дитини, допомагає їй розвинути систему індивідуальних і загальнолюдських цінностей, сформувати нові та покращити вже набуті якості. Вікторія Панащук обрала темою дослідження «Психологічні особливості самосвідомості у дітей дошкільного віку» і зробила це на основі аналізу найскладнішого компонента самосвідомості – самооцінки. Самосвідомість трактується як знання і водночас ставлення до себе як до певної особистості. Магістрантка вважає, що розвиток дитини включає дві сторони: розуміння навколишнього світу та свого місця в ньому і розвиток почуття та волі. Анастасія Панчук вивчає «Зарубіжний досвід підготовки магістрів дошкільної освіти до організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти». Авторка проаналізувала особливості підготовки фахівців дошкільної освіти в Німеччині, Франції, Румунії, Данії, Китаї, Індії, на основі цього прийшла до висновку, що специфіка систем освіти різних країн визначається національними, соціальними та культурними особливостями. Соломія Палій характеризує «Здоров'язберігаючу спрямованість фізичного виховання в сучасному закладі дошкільної освіти», де обґрунтовує значущість проблеми фізичного виховання дітей дошкільного віку, актуалізує важливість створення здоров'язберігаючого середовища і впровадження здоров'язберігальних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти. «Основні шляхи та засоби естетичного виховання дітей передшкільного віку» висвітлює Тетяна Романів, яка розкриває їх вирішальне значення у формуванні особистості дитини. Досліджуючи проблему «Формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку», магістрантка Юлія Сава характеризує форми, методи та засоби забезпечення такого важливого компоненту виховної роботи в закладі дошкільної освіти. Ефективними формами і методами формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку названі заняття з народознавства, створення національних куточків та міні-музеві, проектна діяльність та краєзнавча робота. «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання в освітньому процесі педагогічних інновацій» висвітлює Ірина Сиса, яка наголошує, що основою формування інновацій виступає творча навчально-виховна робота педагога і підкреслює необхідність створення сприятливих умов для використання в освітньому процесі педагогічних інновацій. Висловлена думка, що актуалізація творчого потенціалу студентів на основі поєднання різноманітних педагогічних технологій в освітньому процесі, використання електронних навчальних посібників, засобів мережі Інтернет в освітньому процесі,

мотивація викладачів до інновацій сприятимуть підготовці вихователів закладів дошкільної освіти до інноваційної діяльності. Олеся Соколовська продовжує тему педагогічних інновацій у статті «Використання інноваційних технологій в організації фізичного розвитку дітей дошкільного віку». Тут вона досліджує теоретичні аспекти застосування інноваційних технологій у фізичному вихованні дітей дошкільного віку, аналізує основні підходи до визначення понять «інновація», «інноваційні технології», з'ясовує особливості використання інноваційних технологій у фізичному розвитку дошкільників. Магістрантка Марія Терпелюк у своїй роботі «Гармонійне виховання дітей дошкільного віку: теоретичний аспект» здійснює своєрідну спробу синтезування думок, ідей, рекомендацій і пропозицій, висловлених її колегами у власних дослідженнях і наголошує на феномені єдності фізичного, морального та естетичного виховання дітей дошкільного віку. Ірина Трач характеризує «Використання прийомів ейдетики у розвитку творчого мислення дітей старшого дошкільного віку». Дослідниця окреслює зміст цієї роботи, визначає умови та шляхи забезпечення ефективності використання ейдетики у реалізації означеної проблеми, узагальнює основні завдання педагогів у роботі з дітьми старшого дошкільного віку з розвитку творчого мислення. Анастасія Хомина висвітлює «Особливості морального зростання дітей старшого дошкільного віку», зокрема наголошує на важливості забезпечення базових умов формування моральних цінностей у дітей як пріоритетних індикаторів особистісного зростання. До матеріалу, пов'язаного з історією педагогічних ідей, звертається Дарія Шевчук у своїй статті «Використання педагогічної технології Марії Монтессорі у роботі з дітьми дошкільного віку». Стаття присвячена висвітленню концептуальних засад технології Марії Монтессорі. Авторка окреслює зміст цієї технології, визначає умови, шляхи забезпечення ефективності її використання у роботі з дітьми дошкільного віку, а також наголошує, що Марія Монтессорі виходила з необхідності зберігати і підтримувати дитяче сприймання світу як єдиного цілого, вже у дошкільному віці дитина отримує різноманітні дані про навколишній світ. Ірина Шеліга висвітлює «Особливості естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку» і, враховуючи його роль у формуванні особистості дитини, відносить естетичне виховання до найбільш актуальних саме на сучасному етапі розвитку соціуму, бо безпосередньо у процесі формування гармонійно розвиненої особистості велика роль відводиться естетичному вихованню дітей старшого дошкільного віку в закладі дошкільної освіти та сім'ї, здійснюється як засобами дійсності (естетичне ставлення до природи, праці, побуту та взаємовідносин), так і засобами мистецтва (музика, живопис, література, прикладне та театральне мистецтво). Досить серйозну в організаційно-педагогічному та соціально-культурному плані тему «Співпраця з батьками у контексті християнського виховання» обрала магістрантка Людмила Щипанська. Дослідниця аналізує можливість співпраці з батьками у контексті їх релігійної орієнтації і наголошує, що християнське виховання необхідно спрямовувати на тісний взаємозв'язок із такими аспектами виховної роботи як моральний, родинний, патріотичний та національний, що лежать в основі педагогічної діяльності.

Третій розділ «Творчість як основа розвитку людини» представлений роботою Юлії Охновської «Виховання соціальної обдарованості у дітей підліткового віку». Авторка розкриває зміст поняття «соціально обдарованість», аргументує актуальність теми та необхідність її подальшого розвитку. У статті розглянуто методики відомих вчених, що спрямовані на визначення соціальної обдарованості та лідерських якостей. Окрім цього, автор використала результати проведених психологічних досліджень серед підлітків. На основі аналізу праць вчених та власних напрацювань, надано рекомендації щодо організації гармонійних взаємовідносин між дітьми.

В заключному розділі «Інклюзивна освіта – рівні умови для всіх» опубліковане дослідження доктора педагогічних наук, професора, почесного академіка Національної академії педагогічних наук України, професора кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності Григорія Васяновича «Етюд інклюзії: феноменологічно-персоналістичний підхід». У статті на основі феноменологічно-персоналістичного підходу описується смисло-творча життєдіяльність особистості з особливими потребами в екстремальних для неї ситуаціях. Саме такий підхід окреслює просторово-часову епохальність видатних історичних особистостей, які силою свого духа, творчістю стверджували себе відповідно до тієї епохи, в яку вони жили і працювали. Незаперечно, що у своїй духовно-душевній глибині кожна людина усвідомлює, що вона народжена бути щасливою. Людина як втілений дух ніколи не може стати до кінця завершеною, реалізованою, бо вона безупинно знаходить перед об'єктом найрізноманітніших можливостей. Натомість людині, що має особливі потреби через різного роду хвороби, набагато важче реалізувати свій потенціал. Їй треба докласти значно більше зусиль, ніж звичайній, здоровій людині, щоби бути вільною, а отже і щасливою. Свобода як вічна духовна цінність спрямовується людиною не лише на себе (це був би егоїзм), а й на інших людей, що засвідчує рівень її духовного багатства, культури. Постійне зростання душі і духа допомагає людині народитися вдруге, набутти нового життя – життя справді людського, гідного, ноологічно-культурного.